

A kulcsszó: az alkalmazkodás

A legfontosabb a gyors és rugalmas alkalmazkodás; az alacsony nyersanyagárak ugyan komoly kihívást jelentenek, de meg kell, és meg is lehet találni erre a válaszokat – vallja **Némethné Pál Katalin**, a GKI Gazdaságkutató Zrt. kutatásvezetője. Példát is mond arra, milyen irányban érdemes elindulni.

N. Vadász Zsuzsa

A nemzetközi piacon mélyrepülésben vannak mind a kőolajárak, mind a nyersanyagárak, beleértve a fémekét is. A hatások persze nem egyformán érik a gazdaság egyes szereplőit. Kezdjük talán a fosszilis energiahordozók árának zuhanásával. Ez hogyan hat a ZIP Magazin által lefedett területeken, a hulladékgazdálkodás, illetve a megújuló energia piaci szereplőire?

Előre bocsátva, hogy minden mindennel összefügg: amellett, hogy ennek vannak azonnali kedvező hatásai is a gazdálkodókra – hiszen csökken például a költségük az alacsony üzemanyagárak miatt –, több olyan folyamán is van, ami elsőre talán nem tűnik pozitívnak, de közép- és hosszú távon kedvező változásokat hoznak nem csak makro-, de mikroszinten is. Például az egyik hatás, hogy az alacsony üzemanyagárak lefékeztek az elektromos autók terjedését, leállítottak egy, az utóbbi időben ebben a szegmensben elindult technológiai folyamatot. Kérdés, hogy a megtorpanás végleges-e, vagy ismét új lendületet vesz az e-mobilitás. Szerintem egyébként az utóbbi következik majd be, hiszen nemcsak a szén-dioxid, de a nitrogénzármaszék kibocsátásában is eredmények születnek, továbbra is komoly cél maradt a felhasználás csökkentése, s ehhez kapcsolódóan a károsanyag-kibocsátás mérséklése. Mindenesetre az tény, hogy az olajfeldolgozásból származó hulladék mennyisége így most nem csökken, hanem nő. Már csak azért is, mert közben világszerte felpörgött az autóiipar, s a gyártásban ezer szállal kötődnek egymáshoz a fém, a műanyag, a textil, az üveg és egyéb részegységek alágai. Mindez pedig annyit jelent, hogy a hulladékgazdálkodással foglalkozó cégeknek nem kellett komoly változással szembenéniük ezen a téren.

És az egyéb, a hagyományos járműiparban – de más területeken is, például a háztartási gépek gyártásában – elindult változások hogyan hatnak?

Kétségtelen, hogy az élet bonyolultabb a fentiekénél, s a hatások nem mind mutatnak egy irányba. Hiszen – maradva a járműiparnál – az energiatakarékosság, a súlycsökkentés és az egyre alacsonyabb fogyasztás iránti követelmény programszerű az iparban, ezek fontos fejlesztési célkitűzések. Sőt, a nevezetes Volkswagen-botrány kapcsán az is kiderült, hogy komoly emissziós problémák vannak, nemcsak ott, de más cégeknél is. A hulladékgazdálkodó ipar számára ez egyelőre azt jelenti, hogy ezen az ágon kevesebb nyersanyaghoz jutnak, nehezebben. Hiszen ahogy egyre könnyebbé válnak a gépjárművek, egyre kevesebb a hulladék – akár a gyártási, de főként a leselejtezés utáni bontási hulladék. Ez azonban majd hosszabb távon érezteti komolyabban a hatását.

Erre hogyan lehet felkészülni?

Ami biztos: a hulladékgazdálkodás mindig fontos terület marad, annak ellenére is, hogy a modern környezetvédelmi irányelvek megfogalmazott célja ma már az, hogy az igazi megtakarítás az, ami nem is képződik, illetve amit másodnyersanyagként felhasználnak. De ez valószínűleg soha nem lesz teljes mértékben megvalósítható, amíg gyártás lesz, addig mindig lesz hulladék, amivel kell valamit kezdeni. Ugyanakkor a szakma részéről nagyobb rugalmasságra lesz szükség. Például sorra születnek – főként persze a vegyiparban – az új elvárásoknak megfelelő anyagok, kompozitok, stb., amelyek a természetben nem, vagy csak nagyon nehezen hozzáférhető formában léteznek, ám idővel az ezekből készülő termékek is elhasználódnak és hulladékká válnak. S akkor ezeket is kezelni kell.

A kulcsszó tehát az alkalmazkodás?

Kétségtelenül. A hulladékgazdálkodó ipar, annak szereplői számára komoly kihívás az, hogy gyorsan és rugalmasan legyenek képesek alkalmazkodni ezekhez a változásokhoz. Az olcsó nyersanyagáraknak és a további – fent vázlatosan említett – folyamatoknak jelen pillanatban ez a legfontosabb hatása a szférára. Mindezt úgy, hogy lépést kell tudni tartani a gyorsuló változásokkal. De szerintem a lehetőségek is bőségesek erre.

Milyen előjellel jellemezné egyébként a gazdálkodási környezet említett változásainak a hatásait?

Az alacsony olajáraknak elsősorban pozitív hatásai vannak, alapjában véve a világgazdaságnak is jót tett, s a magyar gazdaságnak is, mint minden olyan gazdaságnak, amely energia-behozatalra szorul. Kétségtelen, hogy ennek is – mint minden változásnak – vannak vesztesei, akik „siránkoznak”, persze néha igencsak meggyőzően.

És mi a helyzet a nyersanyagárak mélyrepülésével, annak hatásaival?

A nyersanyagárak elsősorban a kereslethiány miatt esnek, aminek egyik oka, hogy még mindig nem tért teljesen magához a világ a 2008-2009-es sokkból. Pénzügyileg ugyan rendeződött a helyzet, de a reálfolyamatokban még mindig nagyon sok a probléma. A válság pedig nem is csak pénzügyi, hanem reálgazdasági sokk is volt egyben. Ott pedig sokkal lassúbb az alkalmazkodás. Még sok mindent át kell menni azelőtt, hogy sikerülne új pályákra állni. Persze a nyersanyagárak esése nem függetleníthető teljesen az olajáraktól. De ezzel nincs mit kezdeni, az a fajta takarékosági igény, hogy csökkenteni kell a járművek kibocsátását, súlycsökkentéssel jár, amihez az e célnak megfelelő kompozitszerkezetekre van szükség. Tehát kevesebb elsődleges nyersanyag kell. Az pedig, hogy a korszerű ipar új nyersanyagokat kezd használni, sokkot okoz a hagyományos nyersanyagok piacán. Ezzel nincs mit tenni, ez egy adott helyzet, s megint csak oda jutunk, hogy a hulladékgazdálkodó iparnak számolnia kell azzal, hogy ezekből az új nyersanyagokból is előbb vagy utóbb hulladék lesz, amivel kezdeni kell valamit.

És a kínai dömping? Ami miatt már európai szinten is tiltakoznak, a többi között a hulladékgazdálkodók is?

A kínai dömping ügye arra vezethető vissza, hogy nem azonosak a versenyfeltételek Kínában és Európában. Bármenyire is jól haladtak a kínaiak az államkapitalizmus építésében, ez azért még csak államkapitalizmus, s nem a piaci viszonyok uralkodnak. Ennek megfelelően ott az állam mesterségesen beavatkozik a gazdasági folyamatokba, sokszor kijelöli a győzteseket, s nem engedik tönkremenni a veszteseket. Ha az Európai Unió valóban megköti a szabadkereskedelmi egyezményt Kínával, a játékmező nem lesz azonos a felek számára. Ez pedig jogos aggodalomra ad okot az európai iparvállalatok részéről. A hulladékgazdálkodók

szempontjából ez azt is jelenti, hogy olcsóbbá válik a kínai alapanyag, mint a feldolgozott, újrahasznosított másodlagos nyersanyag.

Akkor ez nem nevezhető kedvezőnek a szempontjukból? Vagy valahol mégis?

Értem én, hogy sokan panaszkodnak, de amikor változtatni kell, ez gyakori hozzáállás. Mert az kétségtelen tény, hogy most is változtatni kell; ha olcsóbb a friss (import) alapanyag, mint az újrafeldolgozott anyag, akkor bizony gond van. És ebben tökéletesen igazuk van a hulladékgazdálkodóknak, beleértve a magyarokat is. De a túléléshez mindig alkalmazkodni kell, szem előtt tartva jelen esetben azt is, hogy amikor a sokk lefut, akkor nagy tömegben áll majd rendelkezésre a hulladék, amit kezelni, ártalmatlanítani, újrafeldolgozni kell. És mint tudjuk, a hulladékgazdálkodóknak nemcsak az a szerepük a gazdaságban, hogy alapanyagot termeljenek akkor, amikor az elsődleges drága, és ki lehet váltani a másodlagossal, de az is, hogy csökkentik a lerakandó hulladékmennyiséget, s növelik a gazdaság körforgásába visszajuttatott anyagok tömegét.

Hogyan látja a magyarok helyzetét? Eltér-e az európai hulladékgazdálkodók helyzetétől?

Nekik is „csak” annyi gondjuk van, mint az európaiaknak általában. De valljuk meg, a hulladékosok még jobb helyzetben is vannak, mint az elsődleges alapanyaggyártók, akiket teljesen kiszoríthat a kínai import. A hulladékosoknak csak egy átmeneti sokkot kell kezelniük, s szerintem az sem lesz nehéz.

Vannak ötletei erre?

Az feltétlenül, hogy ne az államtól várják a piac védelmét, mert ugyan össze lehet tenni akár egy meggyőző érvrendszert is arra, hogy miért lenne erre szükség, de a végén úgysem lehet megúszni az alkalmazkodást. Ahogy az amerikaiak mondják: „ha citromot kapsz narancs helyett, akkor készíts limonádét”. S hogy mit tehetnek? Meg kell nézni, hogy mire lehet, érdemes átállni a hulladékgazdálkodásban, mi az, amiből hiány van vagy hiány várható, miközben szükség van és lesz is rá.

Például?

Például az elektronikai ipar egyre komolyabb gondokkal kezd küzdeni, ott már kezdenek mutatkozni a nyersanyaghiány jelei. Az egyik ilyen terület, amivel foglalkozni kellene, hogyan lehetne visszanyerni minél több ritkaföldfémeket, nemesfémeket a forgalomból kivont termékekből. Nem mondom, hogy ez egyszerű volna, már csak azért sem, mert például a ritkaföldfémek kivonására is van ipar Ázsiában. Ám ott borzasztó körülmények között, az emberi életet veszélyeztetve folyik ez a tevékenység – az emberi jogokra is hivatkozva, a tisztességtelen versenyt hangsúlyozva erre például rá lehetne uszítani a politikát. A kínai szabadkereskedelem ellen egyedül örültség lenne fellépni, de van egy egységes európai versenyhátrány, amire építve az összeurópai ipar is megmozdulhatna. A vonatkozó adatokat össze lehet gyűjteni, bebizonyítandó, milyen tisztességtelen alapokon nyugszik, az emberi normák be nem tartásával nő a versenyelőnyük.